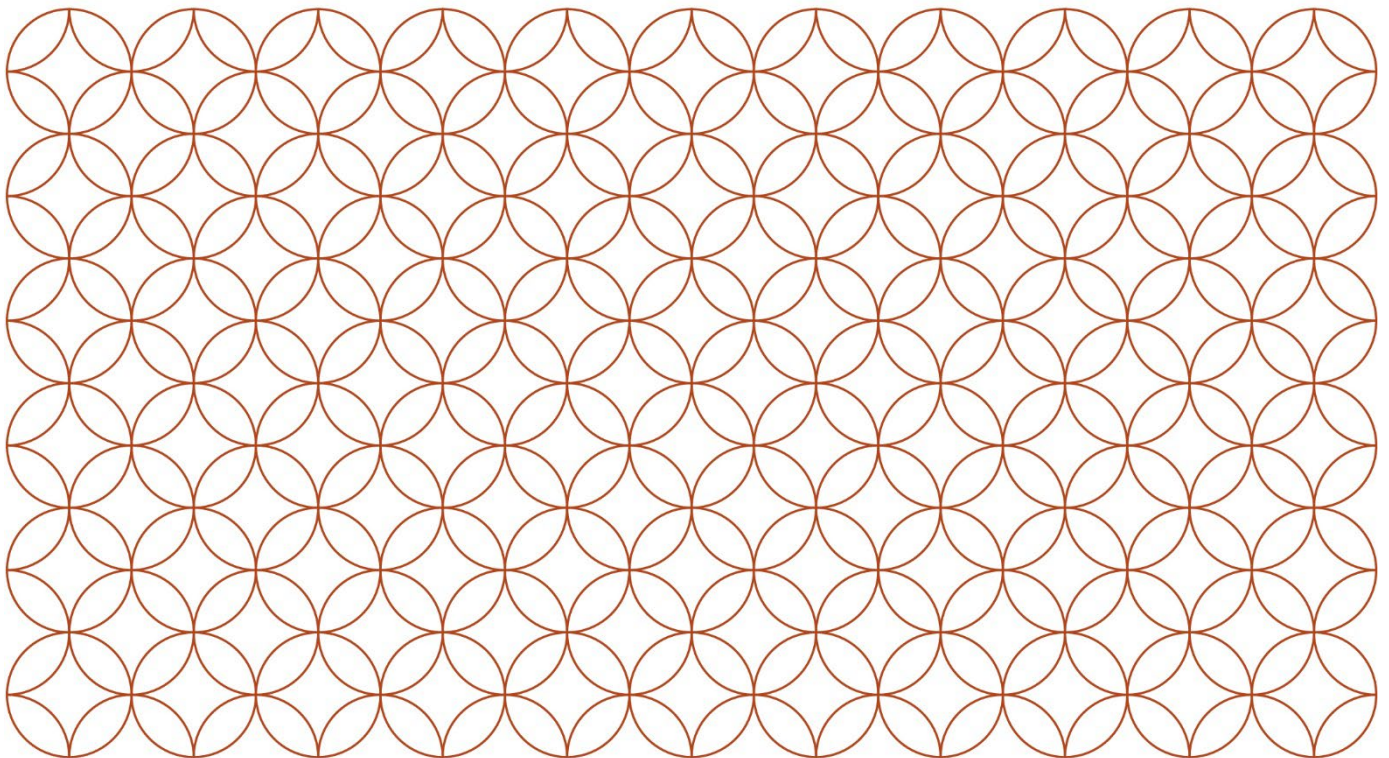

REDOVISNING AV
REGERINGSUPPDRAG

Redovisning av uppdrag att digitalisera de nationella proven

U2017/03739/GV

Skolverket

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

Dokumentdatum: 2023-02-07

Diarienummer: 2021:357

Skolverket, Stockholm 2023

Innehåll

1. Inledning	5
2. Sammanfattning	6
3. Myndighetsövergripande arbete	7
Vår interna organisation.....	7
Vårt arbete med föreskrifter för digitala nationella prov och bedömningsstöd.....	7
Nya krav på Skolverket, huvudmän och skolor.....	8
Förvaltning och support till huvudmän, skolor och lärosäten.....	8
Våra stöd- och kommunikationsinsatser till huvudmän och skolor – för ett nationellt införande.....	8
Vårt sektorsansvar och vårt uppdrag att främja digitalisering.....	9
Vår digitala samverkan med huvudmän, skolor och samverkansparter.....	10
4. Vårt utvecklingsarbete	10
Fortsatt utveckling av provtjänsten.....	11
De digitala provens tillgänglighet och användbarhet.....	16
Samlade erfarenheter från försöksverksamheten.....	17
5. Drift och support av provtjänsten	21
6. Hantering av risker och utmaningar i uppdraget	22
Utmaningar för huvudmän och skolor.....	22
En utmaning att rekrytera personer med spetskompetens inom it-området.....	23
Konsekvenser av Schrems II-domen.....	24
7. Utveckling och konstruktion av digitala nationella prov	24
8. Uppdragets övriga delar	26
Ramverk för de nationella proven.....	26
Ramverk och plan för de betygsstödande nationella bedömningsstöden.....	27
9. Ekonomi	27
Ekonomi 2017–2021.....	28
Ekonomi 2022 och 2023.....	28

1. Inledning

Regeringen beslutade den 21 september 2017 att ge Skolverket i uppdrag att digitalisera de nationella proven.¹ Det här är en delredovisning av regeringsuppdraget och av försöksverksamheten enligt förordningen (2017:1106) om en försöksverksamhet med datorbaserade nationella prov, extern bedömning och central rättning.

Regeringen ändrade den 14 november 2019 uppdraget så att Skolverket ska sträva efter att en så stor andel av proven som möjligt ska automaträttas.² Genom ett ändringsbeslut den 22 juli 2021 uppdrog regeringen åt Skolverket att även föreslå hur central rättning av betygsstödjande nationella prov i ämnena svenska, svenska som andraspråk och engelska kan utformas.³ I beslutet anges bland annat att Skolverket i arbetet med uppdraget om digitalisering och automaträttning ska ta hänsyn till att central rättning av betygsstödjande nationella prov i ämnena svenska, svenska som andraspråk och engelska ska införas. Skolverket redovisade denna del av uppdraget den 14 februari 2022.⁴ Vi presenterade ett förslag om hur en sådan central rättning kan utformas.

Den 26 januari 2023 beslutade regeringen om ytterligare en ändring av uppdraget att digitalisera de nationella proven.⁵ I beslutet anges bland annat att Skolverket ska ansvara för att förbereda införandet av central rättning av digitala nationella prov i uppsatsdelarna i ämnena svenska, svenska som andraspråk och engelska i årskurs 9 och för de obligatoriskt avslutande kurserna i svenska, svenska som andraspråk och engelska för de högskoleförberedande programmen i gymnasieskolan, i enlighet med vårt förslag i delredovisningen. Vi ska även analysera och redovisa om, och i så fall hur, central rättning bör införas för ytterligare delar av de nationella proven, till exempel naturorienterade och samhällsorienterade ämnen i årskurs 9. Enligt Skolverkets förslag i den tidigare delredovisningen ska central rättning införas våren 2027 för prov i gymnasieskolan och våren 2029 för prov i årskurs 9. Skolverket ska analysera och redovisa hur tidpunkten för införandet kan tidigareläggas.

---

¹ U2017/03739/GV. Uppdrag att digitalisera de nationella proven m.m.

² U2019/03788/GV. Ändring av uppdraget till Statens skolverk att digitalisera de nationella proven m.m.

³ U2021/03346/GV. Ändring av uppdraget att digitalisera de nationella proven m.m. Ändringen innebär även att uppdragstiden förlängs för övriga delar av uppdraget, vilka i stället ska slutredovisas senast den 5 oktober 2025. Förlängningen av uppdragstiden utgår från vår bedömning att digitala nationella prov kan genomföras tidigast 2024. Tidigare målsättning har varit 2022.

⁴ U2022/00771. Redovisning av uppdrag om att införa central rättning av nationella prov

⁵ U2023/00237. Ändring av uppdraget att digitalisera de nationella proven m.m.

2. Sammanfattning

Skolverkets arbete med regeringsuppdraget fortsätter enligt plan. Det innebär att de första digitala nationella proven och betygstödande nationella bedömningsstöden genomförs i Skolverkets provtjänst⁶ under 2024⁷.

Utvecklingen av provtjänstens olika delar – från inloggning till arkivering – sker utifrån en detaljerad tidsplan. I takt med att olika delar av provtjänsten färdigställs genomför vi nödvändiga stöd- och kommunikationsinsatser. Vi har bland annat kontinuerligt informerat om tekniska förutsättningar för att genomföra digitala nationella prov på vår webbplats skolverket.se/dnp och i riktade nyhetsbrev till skolchefer.⁸ Vi planerar för att kommunikationsinsatserna går in i en mer intensiv slutfas under åren 2023 och 2024. Kommunikationen kommer att ha en avgörande betydelse för ett lyckat införande av digitala nationella prov och bedömningsstöd.

Under 2021 beslutade generaldirektören om en omstrukturering av Skolverkets interna organisation för arbetet med regeringsuppdraget. Ett huvudprojekt skapades med ansvar för både utvecklingen av provtjänsten och för samordning av aktiviteter mellan projektet och linjeverksamheten inom bland annat stöd- och kommunikationsinsatser. Projektägaren gör bedömningen att omstruktureringen har gett önskad effekt.

Vår samverkan med externa samverkanspartner har vidareutvecklats. Vi har bland annat involverat myndighetens referensgrupp för huvudmannorganisationer i arbetet med att ta fram föreskrifter för digitala nationella prov. Vi har även fördjupat vårt samarbete med Vetenskapsrådet/Sunet i anpassningen av den digitala identitetslösningen Eduid⁹, som kommer att användas av grundskolor, gymnasieskolor och verksamheter inom kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå som är i behov av en lösning för digitala identitetsintyg. Genom att involvera försöksverksamheten i vårt arbete har vi bland annat kunnat kvalitetssäkra tekniska verifieringstester före lanseringen, genomföra fältstudier på skolor, genomföra tekniska tester och förankra processer.

Under 2022 har de lärosäten som har fått i uppdrag av oss att utveckla och konstruera nationella prov fortsatt att genomföra utprövningar av digitala provuppgifter. Utprövningarna innefattar bland annat att provuppgifter kan

---

⁶ Skolverkets provtjänst är en helhetslösning för att förbereda, genomföra och hantera resultat för digitala nationella prov och bedömningsstöd. Tjänsten består av möjligheter att överföra användaruppgifter och en säker inloggning, provgenomförande och bedömning i en provplattform samt resultathantering och arkivering. Provtjänsten gör det möjligt för skolor och Skolverket att samverka på ett effektivt och säkert sätt.

⁷ För en detaljerad tidplan, se <https://www.skolverket.se/om-oss/var-verksamhet/skolverkets-prioriterade-omraden/digitalisering/digitala-nationella-prov/digitalisering-av-de-nationella-proven---overgripande-information#skvtableofcontent6990>.

⁸ För mer information, se <https://www.skolverket.se/om-oss/var-verksamhet/skolverkets-prioriterade-omraden/digitalisering/digitala-nationella-prov/tekniska-forutsattningar-for-skolorna-att-kunna-genomföra-digitala-nationella-prov>.

⁹ Tjänsten Eduid är ett kommunikationssystem som tillhandahåller en digital identitet för organisationer inom utbildning och forskning som Vetenskapsrådet har ett regeringsuppdrag att vidareutveckla så att det även kan användas för grundskola, gymnasieskola och komvux på gymnasial nivå (se regleringsbrevet för budgetåret 2021 avseende Vetenskapsrådet). För mer information, se <https://www.sunet.se/services/identifiering/eduid>.

automaträttas i provplattformen och så här långt gör vi bedömningen att utprovningarna har gett önskat resultat.

Inom ramen för uppdraget fortsätter vi att arbeta kontinuerligt med att identifiera och hantera risker. Det kan gälla såväl tekniska som organisatoriska utmaningar för vår myndighet eller för huvudmän och skolor.

3. Myndighetsövergripande arbete

I detta avsnitt beskrivs myndighetens arbete med regeringsuppdraget som helhet. Vårt interna utvecklingsarbete består till stor del av att myndigheten ställer om till att bli en tjänsteleverantör som tillhandahåller en provtjänst. Vi etablerar även en organisation för drift, support och förvaltning av provtjänsten.

Vår interna organisation

Under 2021 beslutade generaldirektören om ett huvudprojekt med ett sammanhållet ansvar för uppdraget på myndigheten, i syfte att underlätta den strategiska och operativa styrningen på central nivå inom myndigheten. Projektägaren bedömer att denna omstrukturering av Skolverkets organisation för arbetet med regeringsuppdraget har gett önskad effekt.

Huvudprojektledaren ansvarar för utvecklingen av provtjänsten som helhet och för samordning av aktiviteter med linjeverksamheten gällande bland annat stöd- och kommunikationsinsatser. Utvecklingen av provtjänsten sker i kontinuerlig dialog med berörda avdelningar på myndigheten, i tvärfunktionella samarbeten. Utgångspunkten för den interna samverkan är en detaljerad tidsplan för utvecklingen av provtjänsten. I takt med att vi uppnår de tillstånd som är beskrivna i tidsplanen tar vi fram nödvändiga stöd- och kommunikationsinsatser kopplade till införandet av digitala nationella prov och bedömningsstöd.

Vårt arbete med föreskrifter för digitala nationella prov och bedömningsstöd

Arbetet med att ta fram föreskrifter om digitala nationella prov pågår enligt tidsplanen, med målet att generaldirektören fattar beslut under hösten 2023. Skolverket arbetar fortsatt med att bereda förslag på föreskrifter och tillhörande konsekvensutredning, där vi bland annat avser att identifiera eventuella kostnadsräddande konsekvenser som införandet av digitala nationella prov kan få för huvudmän och andra berörda parter. I arbetet med att analysera konsekvenserna har vi löpande haft samråd med berörda huvudmannorganisationer.

Nya krav på Skolverket, huvudmän och skolor

Den digitala provtjänsten ställer nya krav på huvudmän och skolor när det gäller tekniska och organisatoriska förutsättningar. I och med att vi tillhandahåller en digital provtjänst blir vår myndighet en nationell tjänsteleverantör. I det ansvaret ingår bland annat att

- tillgodose de behov som finns för att genomföra proven digitalt, till exempel möjligheten att enkelt och säkert föra över användaruppgifter till provtjänsten
- informera huvudmän och skolor om vilka tekniska och organisatoriska förutsättningar som krävs för att använda provtjänsten
- tillhandahålla en fungerande lösning för att bevara provhandlingar och provresultat över tid
- säkerställa att målgrupperna får adekvat support från oss.

Förvaltning och support till huvudmän, skolor och lärosäten

Uppemot 150 000 elever kommer att genomföra de digitala proven samtidigt vid ett provtillfälle. Att proven är digitala och nås genom vår provtjänst kommer att ställa stora krav på Skolverket när det gäller att ge stöd till målgruppen före, under och efter varje provtillfälle. Det gäller hela året eftersom verksamheten inom komvux har kontinuerlig utbildning, året runt.

Som myndighet får vi nya krav på oss, eftersom skolornas behov av stöd är mycket tidskritiskt under provgenomförandet. Det innebär också att vi fortsatt kommer att ha kontakt med en för oss relativt ny målgrupp hos huvudmän och skolor, med ansvar för bland annat huvudmannens it-verksamhet och support.

På vårt uppdrag konstruerar ett antal lärosäten digitala nationella prov och bedömningsstöd. Under 2022 har lärosätena fortsatt att genomföra utprovningar i provplattformen. Vi har därför tillhandahållit, förvaltat och gett support till en tidig version av provtjänsten för den tekniska miljö som används för utprovningarna. Under 2022 har vi successivt ökat vår förmåga och kapacitet att möta nuvarande supportbehov. Under 2023 har vi som mål att fortsätta öka och förbättra vår förmåga och kapacitet att ge support även till huvudmän och skolor i samband med införandet som påbörjas under 2024.

Våra stöd- och kommunikationsinsatser till huvudmän och skolor – för ett nationellt införande

På vår webbplats skolverket.se/dnp finns information och stöd riktat till målgrupperna såsom skolchef, rektor, lärare och it-ansvarig. Detta inkluderar bland annat information om de förberedelser som krävs för att skolorna ska kunna

genomföra digitala nationella prov. Det gäller till exempel vilka tekniska förutsättningar som huvudmännen och skolorna behöver uppfylla.

Förutom att kontinuerligt informera via vår webbplats använder vi sociala medier, direktannonsering och webinarier för att nå ut med information. Vi har också ett riktat nyhetsbrev som vänder sig till skolchefer och representanter på huvudmannanivå. Under 2022 började vi även skicka ut ett nyhetsbrev till företag som levererar digitala tjänster, produkter och it-system till huvudmän och skolor.

Under året har vi publicerat en teknisk vägledning som ger huvudmännen stöd i arbetet med att skapa rätt förutsättningar för åtkomst till provtjänsten. Ett annat stöd är ett verifieringstest för internetuppkoppling där huvudmän kan mäta uppkopplingens kvalitet och kapacitet, med utgångspunkt i våra rekommendationer.

Från och med hösten 2022 finns även en supportfunktion på Skolverket som målgrupperna kan kontakta för att få svar på tekniska frågor. Dessa insatser ligger i linje med de behov som kom fram i den kartläggning av huvudmännens tekniska miljö och deras förutsättningar att genomföra digitala nationella prov som genomfördes under våren 2021 på uppdrag av Skolverket.¹⁰

Under året har vi publicerat en självskattning för skolenheter. Genom att göra självskattningen kan rektorer få kunskap om sitt nuläge inför lanseringen av digitala nationella prov. Självskattningen omfattar områdena kommunikation, digital kompetens, organisation och teknik. Vår tidigare framtagna checklista för förberedelser på huvudmannanivån kommer att uppdateras under 2023.

Huvudmän med ett lägre elevantal har en mindre organisation, vilket påverkar deras möjligheter till att kunna genomföra nödvändiga förberedelser för digitala nationella prov. Vi kommer därför att söka upp och kontakta cirka 20 huvudmän ur den kategorin för att veta mer om deras behov av stöd.

Vårt sektorsansvar och vårt uppdrag att främja digitalisering

Enligt Skolverkets instruktion har vi sektorsansvar för skolväsendets digitalisering. Det innebär att vi ska ta vara på digitaliseringens möjligheter för att öka måluppfyllelsen och stärka likvärdigheten.

Vi har också enligt regleringsbrevet¹¹ i uppdrag att främja digitaliseringen inom skolväsendet. Arbetet utgår från den nationella digitaliseringsstrategin för skolväsendet.¹² Eftersom strategin löpte ut 2022 och det fortsatt är viktigt med gemensamma mål för skolväsendets digitalisering, har Skolverket tagit fram ett förslag till ny nationell digitaliseringsstrategi som är tänkt att gälla för perioden

¹⁰ Införande av digitala nationella prov – En kartläggning av huvudmännens tekniska miljö och förutsättningar (dnr 2020:2062-5).

¹¹ Hänvisning till uppdrag om digitalisering i Skolverkets regleringsbrev för budgetåren 2018, 2019 och 2020.

¹² U2017/04119/S. Regeringen beslutar om nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet.

2023–2027.¹³ Den nya strategin ska bidra till ökad måluppfyllelse och likvärdighet genom att beakta digitaliseringens möjligheter och utmaningar för utvecklingen av undervisningen i förhållande till barns och elevers ålder och kunskaper.

Införandet av digitala nationella prov och bedömningsstöd har en stark koppling till de övergripande insatser som vi genomför inom ramen för uppdragen att främja digitalisering i skolväsendet och sektorsansvaret för skolans digitalisering. Det handlar bland annat om riktade insatser för skolans digitalisering med fokus på att stärka det systematiska kvalitetsarbetet kopplat till digitalisering hos huvudmän och skolor med stora utvecklingsbehov. Det handlar även om att i samverkan med andra myndigheter och aktörer stärka den digitala infrastrukturen för skolektorn och den digitala kompetensen i skolväsendet.

Vår digitala samverkan med huvudmän, skolor och samverkansparter

Digitaliseringen av de nationella proven och införandet av en provtjänst i vår regi förutsätter digital samverkan mellan oss som myndighet, huvudmän, skolor och våra samverkansparter. Den digitala samverkan innebär att de olika parterna kan utbyta information som är nödvändig för att provtjänsten ska fungera. Digitaliseringen förutsätter därför interoperabilitet, det vill säga att system hos olika intressenter kan kommunicera med varandra och fungera tillsammans. Detta möjliggörs av riktlinjer och standarder.

Förutsättningarna för landets huvudmän och skolor att använda standarder och riktlinjer är väldigt olika. Det gäller både för den tekniska förmågan och den digitala kompetensen som rör användning, administration och informationshantering. Under 2022 publicerade vi en tillämpning av standarden SS 12000¹⁴, *Gränssnitt för informationsutbyte mellan verksamhetsprocesser i skolan*, som öppen källkod.¹⁵ Syftet är att göra det lättare för huvudmän och deras systemleverantörer att tillämpa standarden på digitala nationella prov.

4. Vårt utvecklingsarbete

Utvecklingen av provtjänstens olika delar pågår enligt plan, vilket är en förutsättning för att vi ska kunna leverera en färdig provtjänst i god tid före de första betygsstödjande nationella bedömningsstöden under våren 2024. Leverantören av provplattformen kommer att slutföra de sista anpassningarna av

---

¹³ Hänvisning till uppdrag om digitalisering i Skolverkets regleringsbrev för budgetåret 2022 (avsnitt 3 uppdrag 28).

¹⁴ För mer information, se <https://www.sis.se/produkter/informationsteknik-kontorsutrustning/ittillampningar/ittillampningar-inom-utbildning/ss-120002020>.

¹⁵ För mer information, se <https://github.com/skolverket/dnp-usermanagement>.

systemet under första kvartalet 2023. Skolverket har arbetat med utveckling av tre olika lösningar som huvudmän kan använda för överföring av användaruppgifter till provtjänsten. Vi har även fattat beslut om hur skolpersonal, elever och andra användarkategorier kommer att få åtkomst till provtjänsten.¹⁶

Fortsatt utveckling av provtjänsten

Den provtjänst som vi utvecklar är komplex eftersom den består av flera olika delar och har beroenden till flera andra aktörer. Utöver själva provplattformen – där prov konstrueras, genomförs och bedöms – ska provtjänsten bland annat möjliggöra enkel och säker överföring och hantering av användaruppgifter samt stödja åtkomst till provplattformen. I detta avsnitt redogör vi för provtjänstens olika beståndsdelar och beskriver vårt utvecklingsarbete.

Standardisering och riktlinjer

Standardisering och riktlinjer baserade på praxis är viktiga när det gäller att ta fram lösningar som möjliggör enkel och säker användarhantering och inloggning. Ett exempel på en viktig internationell standard för just användarhantering och inloggning är Security Assertion Markup Language (SAML). Vi samverkar med Vetenskapsrådet/Sunet för att hitta lämpliga lösningsalternativ och för att utveckla ändamålsenliga och kostnadseffektiva tjänster inom området.

Under våren 2022 kommunicerade vi att skolpersonal¹⁷ ska använda e-legitimation motsvarande minst tillitsnivå 2 eller högre enligt *Tillitsramverket för kvalitetsmärket Svensk e-legitimation*¹⁸ vid hantering och genomförande av digitala nationella prov och bedömningsstöd. Det är Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) som ansvarar för detta tillitsramverk. En av anledningarna till att vi kommunicerar tillämpningen av minst nivå 2 är att skolpersonal kommer att hantera personuppgifter i provtjänsten. Det medför att den generella säkerheten vid åtkomst till huvudmännens system sannolikt också kommer att höjas.

En standard som vi aktivt är med och utvecklar är SIS-standard SS 12000, *Gränssnitt för informationsutbyte mellan verksamhetsprocesser i skolan*. Denna standard är en svensk nationell standard som förespråkar öppna gränssnitt och en gemensam datamodell. Syftet med standarden är bland annat att underlätta informationsutbyte mellan administrativa system och skolans verksamhetsprocesser, samt mellan huvudmän och myndigheter.

För att säkerställa att olika system kan fungera tillsammans, och för att underlätta administrationen på skolorna, rekommenderar vi den senaste versionen av standarden. Standarden bidrar på så sätt till interoperabilitet mellan skolor och

---

¹⁶ Detta gäller interna beslut som ligger till grund för Skolverkets kommande föreskrifter om genomförande av digitala nationella prov.

¹⁷ Med skolpersonal avses skolchef och andra huvudmannarepresentanter, rektor, lärare eller administrativ personal som kan komma att behöva tillgång till digitala nationella prov och it-stöd för sådana prov.

¹⁸ Tillitsramverket för Kvalitetsmärket Svensk e-legitimation, 2019-09-19, Myndigheten för digital förvaltning ärendenummer 219-277. För mer information, se <https://www.digg.se/digital-identitet/e-legitimering/tillitsnivaer/tillitsramverket> och <https://www.digg.se/digitala-tjanster/e-legitimering/tillitsnivaer-for-e-legitimering>.

myndigheter. Som en del i att främja skolväsendets implementering av standarden, och i förlängningen dess förberedelse för provtjänsten, har vi publicerat ett så kallat referens-API¹⁹ som vi gör tillgänglig i form av en öppen källkod. Det innebär att den är kostnadsfri för alla som ska utveckla en egen implementation av standarden SS 12000. Publiceringen följer också DIGG:s rekommendationer för öppen källkod.²⁰

Överföring och hantering av användaruppgifter till provtjänsten (provisionering)

För att kunna förbereda och genomföra digitala nationella prov och bedömningsstöd behöver huvudmän överföra användaruppgifter för skolpersonal och elever till Skolverkets provtjänst. Denna överföring kallas för provisionering.

I lösningar för överföring av uppgifter mellan huvudmannens tekniska infrastruktur och provtjänsten tillämpar vi informationsmodellen och värdemängderna i standarden SS 12000, *Gränssnitt för informationsutbyte mellan verksamhetsprocesser i skolan*. Det gör vi för att kunna beskriva representationen av skolpersonal och elever hos respektive skolenhet. Representation innebär att användare i den fysiska världen representeras digitalt i provtjänsten, som personal eller elev.

I utvecklingen av lösningarna för överföring av uppgifter har vi tagit hänsyn till att huvudmän har kommit olika långt i sina investeringar i tekniska lösningar för informationsöverföring. Vi kommer därför att erbjuda tre alternativa sätt för överföring av användaruppgifter till provtjänsten. Utvecklingen av våra lösningar har skett i nära samarbete med Vetenskapsrådet/Sunet.

1. Provisionering enligt standarden SS 12000 – Skolverket hämtar data maskinellt.

Detta alternativ innebär att huvudmannen samlar ihop relevanta data och tillgängliggör dem enligt datamodellen i standarden SS 12000, så att Skolverket kan hämta data från huvudmannens server. Genom en prenumeration kommer Skolverkets server att veta när data finns att hämta. För denna metod tillämpar Skolverket standarden SS 12000 för användarprovisionering kopplad till digitala nationella prov.

2. Provisionerings-API – data skickas till Skolverket maskinellt.

Detta alternativ innebär att huvudmannen samlar ihop relevanta data för överföring till provtjänsten från en egen server. Överföringen sker via ett API som Skolverket tillhandahåller. För denna metod följer Skolverket en delmängd av datamodellen i standarden SS 12000.

3. Manuell filöverföring – data förs över till Skolverket manuellt.

---

¹⁹ API står för applikationsprogrammeringsgränssnitt. Api är en förkortning av engelskans Application Program Interface, ett slags protokoll som används för att program enklare ska kunna kommunicera med varandra.

²⁰ För mer information, se denna sida på Myndigheten för digital förvaltnings webbplats: <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2022-09-27-anskaffning-utveckling-och-publicering-av-öppen-programvara-policy-och-riktlinjer>.

Detta alternativ ger huvudmän möjlighet att ladda upp en fil med skolpersonalens och elevernas användaruppgifter till provtjänsten.

Alternativ 2 ovan utvecklades av Skolverket under 2022 och alternativ 1 och 3 blir klara i början av 2023. De olika gränssnitten för provisionering kommer att användas i testsyfte under 2023 så att de aktörer som berörs av införandet av digitala nationella prov kan förbereda och testa sin valda användarhantering i provtjänsten. Under 2023 kommer vi att utveckla en e-tjänst där huvudmän kan få stöd i att administrera sin provisionering och inloggning av användare till provtjänsten.

Lösning för inloggning till provplattformen

Skolpersonal och elever kommer åt provplattformen genom så kallad federerad inloggning. Federerad inloggning innebär att det är möjligt att logga in till flera olika tjänster (bland annat provtjänsten) med de konton som finns i skolans användarkatalog, efter att användarprovisioneringen har genomförts. Inloggningsuppgifterna hanteras därför lokalt på skolan eller hos dess huvudman.

Vi har anpassat lösningen för federerad inloggning till provtjänsten med utgångspunkt i de föreskrifter från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som trädde i kraft den 1 oktober 2020.²¹ Det har bland annat lett till att vi har beslutat att skolpersonal kommer att få åtkomst till provtjänsten med e-legitimation på lägst tillitsnivå 2 enligt tillitsramverket för kvalitetsmärket Svensk e-legitimation. Vad gäller elever kommer de inte att behöva autentiseras med e-legitimation för att få åtkomst till provtjänsten. Detta eftersom eleverna endast kommer att göra inmatning av information i provtjänsten, deras åtkomst är tidsbegränsad och deras identitet kommer att kunna styrkas fysiskt i lokalen där provet genomförs. Eleverna kommer att logga in i provtjänsten med de konton som skolan normalt använder.

Vi arbetar tillsammans med Vetenskapsrådet/Sunet²² för att utveckla en lösning som stödjer flerfaktorsautentisering²³. Vårt mål är att erbjuda ett brett stöd för säker inloggning utifrån den mångfald av inloggningslösningar som finns i Skolsverige.

Vi arbetar också tillsammans med Vetenskapsrådet/Sunet för att kunna tillhandahålla inloggningsmöjligheter för huvudmän och skolor som inte har en komplett lösning för inloggning. Det innebär att de huvudmän och skolor som inte har en egen inloggningstjänst (IdP) eller som saknar en egen lösning för flerfaktorsautentisering ändå ska kunna logga in till Skolverkets provtjänst.

²¹ Föreskrifterna (MSBFS 2020:7) om säkerhetsåtgärder i informationssystem för statliga myndigheter, se <https://www.msb.se/sv/regler/gallande-regler/krisberedskap-och-informationssakerhet/msbfs-20207>.

²² Utvecklingen av en inloggningslösning sker i samverkan med Vetenskapsrådet/Sunet. Lösningen baseras på Sunets e-identitetslösning Eduid, som i dag finns framtagen för universitet och högskolor. Utvecklingsarbetet påbörjades under 2020 och målet är att stegvis lämna över lösningen till gemensam förvaltning av Skolverket och Vetenskapsrådet/Sunet under hösten 2022.

²³ Flerfaktorsautentisering (också kallat multifaktorsautentisering, MFA) innebär att det förutom inloggning med användarnamn och lösenord kommer att förutsättas ytterligare säkerhet vid inloggningen. Tvåfaktorsautentisering är en vanlig typ av flerfaktorsautentisering.

Skolverket har utvecklat tekniska verifieringstester för att stödja huvudmän och skolenheter att verifiera utvalda delar av sina tekniska förberedelser för digitala nationella prov. En av dessa verifieringstester är till för att stödja skolorna vid implementering av inloggningslösningar. Med det tekniska verifieringstestet för inloggning kan varje skola på ett tidigt stadium testa och verifiera att dess tekniska lösning för federerad inloggning och flerfaktorsautentisering fungerar. Testet är utformat så att skolan kan genomföra tester på egen hand valfritt antal gånger.

Tillhandahålla uppgifter till berörda intressenter

Provtjänsten behöver inkludera en lösning för att tillhandahålla uppgifter till berörda intressenter av data för statistik-, analys- och arkiveringsändamål. Det kan vara olika avdelningar på Skolverket eller andra intressenter, till exempel de lärosäten som konstruerar prov på uppdrag av oss.

Arkivera och tillhandahålla allmänna handlingar

Skolverket kommer att ansvara för uppgiften att centralt diarieföra, arkivera och lämna ut digitala nationella prov. Det kommer att skilja sig från den nuvarande ordningen där nationella prov genomförs och elevlösningar hanteras lokalt på respektive skolenhet. Eftersom de nationella proven omfattas av sekretess under en viss återanvändningstid bedömer vi att detta kommer att förhindra utlämning av uppgifter som ingår i eller utgör underlag för sådana prov, om det kan antas att syftet med provet motverkas om uppgiften röjs.²⁴ Parallellt med uppdraget att digitalisera de nationella proven pågår ett projekt på Skolverket som innebär att utveckla en generell e-arkivlösning som bland annat kan ta hand om den stora mängd data som uppstår när de nationella proven genomförs digitalt.

Utvärdera nationella prov

Skolverket ska, i samverkan med de lärosäten som utvecklar och konstruerar proven, utvärdera provens kvalitet och användbarhet. För detta kommer sammanställda och avidentifierade elevdata, bedömda elevlösningar och resultat tillhandahållas som möjliggör de analyser som ska göras enligt systemramverket för nationella prov²⁵.

Redovisning av provresultat i den officiella statistiken

Elevernas provresultat ska kunna redovisas i den officiella statistiken och även analyseras mot bakgrundsfaktorer som tillhandahålls av Statistiska centralbyrån (SCB). Resultaten publiceras läsårsvis eller terminsvis, beroende på skolform, i form av officiell statistik på nationell nivå samt statistik per län, kommun, huvudman och skolenhet. Uppgifter om eleven och elevens provresultat som i dagläget samlas in från huvudmännen via uppgiftsinsamling av SCB (på uppdrag av Skolverket) kommer till stor del att kunna inhämtas via provtjänsten.

---

²⁴ 17 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), vilken ändrar beteckning till 17 kap. 3 c § från och med den 1 juli 2023.

²⁵ För mer information, se <https://www.skolverket.se/publikationer?id=3890>.

Minska arbetsbördan för huvudmän och skolor

Möjligheten att ta del av resultatdata och elevuppgifter via provplattformen minskar uppgiftslämnarbördan för huvudmän och skolor som annars hade behövt rapportera in deltagande och provdata i efterhand. Att Skolverket får ansvar för att arkivera och tillhandahålla allmänna handlingar från prov och resultat begränsar också ansvarsområdet och minskar arbetsbördan för skolenheter och huvudmän.

Utveckling av provplattformen

Under 2018 upphandlade Skolverket en provplattform för att konstruera, genomföra, bedöma och sammanställa resultat för digitala nationella prov och bedömningsstöd. I november 2018 tecknade vi ett avtal med leverantören Sonet (Systems Pty Ltd) om utveckling och nyttjande av deras provplattform Assessment Master. Sonet har senare köpts upp av RM plc.

Den första installationen av Skolverkets provplattform gjordes 2019. Efter det har vi arbetat med att anpassa och vidareutveckla provplattformen så att den ska uppfylla det svenska skolväsendets behov. Detta arbete är uppdelat i över 200 upphandlingskrav som leverantören ska uppfylla. Under 2022 har ett stort antal av dessa krav implementerats. Grundläggande funktioner som stödjer hela processen från konstruktion av prov, via provgenomförande och bedömning till resultathantering är nu på plats.

Allt som prövas i de nationella proven kan inte genomföras i den digitala provplattformen. För matematikämnet görs bedömningen att vissa uppgifter där eleverna ska redovisa fullständiga lösningar bör genomföras på papper, det vill säga inte i den digitala provplattformen. Anledningen är att om eleverna använder sig av digitala editorer i stället för att presentera lösningar på papper, skulle det ta mycket längre tid för eleverna och avvika från det sätt som elever och lärare är vana vid att arbeta med matematik. Risken är då att provet inte prövar det som avses.

Inte heller moment som besvaras muntligt kan genomföras i den digitala provplattformen. Poängen från dessa moment kommer att hanteras av den digitala provplattformen och inkluderas i elevens provpoäng.

Konsekvenserna av EU-domstolens dom i målet Schrems II²⁶ (Schrems II-domen) har påverkat arbetet med provplattformen sedan hösten 2020. Leverantörens flytt av drift och support till EU respektive Storbritannien kommer att pågå fram till vintern 2023. Flytten av driften, men också covid-19-pandemin, har försenat utvecklingsarbetet av provplattformen eftersom leverantörens kapacitet har påverkats negativt.

Under 2022 har lärosätenas arbete med att skapa provmaterial och genomföra utprovningar med elever runt om i Sverige fortsatt. Även lärare från olika delar av Sverige är involverade i lärosätenas konstruktionsarbete. För att stödja lärosätena

---

²⁶ Schrems II, C-311/18, ECLI:EU:C:2020:559.

i det förberedande arbetet har vi en interimssupport som senare kommer att ingå i den myndighetsgemensamma supportstrukturen.

De digitala provens tillgänglighet och användbarhet

Ett av våra uppdrag är att säkerställa de digitala provens tillgänglighet och användbarhet. I detta avsnitt redogör vi för olika delar av det arbetet.

Provplattformen anpassas efter lagstiftningen om tillgänglighet till digital offentlig service

Provplattformen måste leva upp till kraven i lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service och förordningen (2018:1938) om tillgänglighet till digital offentlig service. Dessutom ska provplattformen anpassas så att den följer gällande standarder.²⁷ Detta arbete genomförs av leverantören SoNET/RM och har hög prioritet. Vi räknar med att arbetet ska vara slutfört under 2023.

Leverantören av provplattformen planerar också att anlita en extern part för att göra en tillgänglighetsredovisning av provplattformen.

Elevgränssnittet blir tillgängligt och användbart

Vi har tagit fram ett eget gränssnitt för elever för att säkerställa att vi uppfyller kraven om tillgänglighet. Övriga gränssnitt i provplattformen kan inte anpassas specifikt för Skolverket. Däremot gäller WCAG 2.1 AA även för dessa gränssnitt och leverantören arbetar med att säkerställa tillgängligheten i dem. Designen för elevgränssnittet är baserad på principen om universell utformning, som handlar om att skapa lösningar som fungerar för så många som möjligt redan från början.²⁸ Utformningen ska bygga på likvärdighet, flexibilitet, enkel och intuitiv användning, uppfattbar information, tolerans för misstag, låg fysisk ansträngning och storlek för åtkomst och användning. Den ska fungera för så många användare och behov som möjligt.

Under 2021 och 2022 har vi haft ett särskilt fokus på att utvärdera elevgränssnittet. Det har skett genom flera användbarhetstester och fältstudier. Det generella resultatet hittills är att användargränssnittet för elever fungerar bra. Insikterna från testerna har använts för att ta fram en ny version av designen för elevgränssnittet. Den nya versionen innehåller flera förbättringar. Här följer några exempel:

- snabbare navigering för elever som använder tangentbord (Bypass blocks)
- optimering av beteendet när man zoomar in innehållet, vilket förbättrar upplevelsen för användare med surfplattor

²⁷ Rekommendationer för tillgängligt innehåll på webben finns i den europeiska standarden EN 301 549 (kap. 9), som i sin tur bygger på den internationella standarden Web Content Accessibility Guidelines (WCAG 2.1 nivå AA).

²⁸ För mer information, se denna sida på Myndigheten för delaktighets webbplats: <https://www.mfd.se/verktyg/lar-om-politikens-mal-och-inriktning/politikens-fyra-arbetssatt/principen-om-universell-utformning/>

- ökad möjlighet att upptäcka hjälpmedel såsom knappar, verktygsfältet (toolbar) samt tydligare namngivning av funktioner
- fler etiketter för tillgänglighet för de som använder hjälpmedel (Assistive Technologies) som specificerar hur vissa element ska läsas av en skärmläsare.

Under 2023 kommer vi att fokusera mer på att utvärdera hur gränssnittet fungerar för elever som använder olika hjälpmedel, till exempel skärmläsare.

Våra möjligheter att säkerställa användbarheten i övriga gränssnitt (till exempel de gränssnitt som skolpersonal möter) är mer begränsade. Dessa gränssnitt kan inte anpassas på samma sätt eftersom de är gemensamma för leverantörens samtliga kunder. Vi har dock genomfört tester även av dessa gränssnitt för att undersöka eventuella behov av förbättringar av användbarheten. Insikterna från dessa tester kan också användas i framtagna av användarinstruktioner och stödinsatser.

Vi tillgänglighetsgranskar provinnehållet

Under 2022 har vi påbörjat arbetet med att tillgänglighetsgranska själva provinnehållet. Vi har genomfört omkring 20 tillgänglighetsgranskningar. Granskningarna utgår från anvisningarna i ”Design för tillgänglighet 2.0” som togs fram av Skolverket under 2022 för användning av lärosätena vid provkonstruktion. Anvisningarna bygger på WCAG 2.1 och principer om universell och inkluderande design. De ger till exempel vägledning till lärosätena om hur texter, bilder och annat innehåll ska utformas enligt principer och praxis om tillgänglighet. Att samtliga prov ska granskas av Skolverket utifrån tillgänglighet är inskrivet i processen för framtagna av digitala nationella prov.

Specialpedagogiska skolmyndigheten bidrar med expertkunskap

Vår samverkan med Specialpedagogiska myndigheten (SPSM) fortsätter enligt tidigare upplägg, med en operativ arbetsgrupp bestående av rådgivare och experter på SPSM samt en referensgrupp på övergripande nivå. SPSM bidrar med expertkunskap vad gäller målgruppernas behov och stöttar på så sätt Skolverket i diskussioner med leverantören gällande vidareutveckling av provplattformen.

Samlade erfarenheter från försöksverksamheten

Under första delen av våren 2022 slutförde vi arbetet med en insatsbeskrivning för försöksverksamheten.²⁹ En genomförandeplan togs sedan fram för att identifiera aktiviteter i försöksverksamheten under åren 2022 och 2023.

Insatsen har fyra huvudsakliga arbetsuppgifter:

²⁹ Den förordning som reglerar försöksverksamheten har från och med den 1 januari 2022 ändrat rubrik till förordningen (2017:1106) om en försöksverksamhet med datorbaserade nationella prov, extern bedömning och central rättning. Rubrikens tidigare lydelse var förordningen (2017:1106) om en försöksverksamhet med datorbaserade nationella prov, extern bedömning och medbedömning.

1. att tillhandahålla en testbänk och framtagande av ett arbetssätt för att möta interna beställares behov av tester i testbänken
2. att upprätthålla en löpande dialog med försöksskolorna och anordna samråd (dialogmöten) med dem
3. att genomföra stimulerande aktiviteter för att uppmuntra försöksskolorna att förbereda sig inför digitala nationella prov, exempelvis verksamhetsbesök och möjligheten att träffa Skolverket i andra nätverk och forum kopplade till projektet
4. att dokumentera och samla in spontana behov hos försöksskolorna utifrån oplanerade händelser.

Förutom detta arbete har försöksverksamheten genomfört ett dialogmöte med försöksskolorna under våren 2022. Mötet var välbesökt och vi informerade bland annat om de tester av central rättning och extern bedömning som ska genomföras under våren 2023. Vi informerade även om de tekniska förutsättningarna för digitala nationella prov som precis hade publicerats på vår webbplats. Skolorna och deras representanter fick möjlighet att ställa frågor. Vi samlade in alla frågor och arbetar kontinuerligt med dem i vårt utvecklingsarbete, främst inom stödinsatser för ett nationellt införande av digitala nationella prov och bedömningsstöd (där försöksverksamheten ingår).

När restriktionerna kopplade till covid-19-pandemin började lättas blev det också möjligt att fysiskt besöka skolor. Under våren och hösten 2022 genomförde vi ett antal fysiska besök på skolor i Göteborgsregionen. Vi kunde konstatera att det finns ett fortsatt intresse hos försöksskolorna att bidra i arbetet med utveckling av digitala nationella prov, och att de ser fram emot tester för bland annat extern bedömning och central rättning. Vårt arbete med försöksskolorna gav oss insikter i att vi behöver fortsätta att utveckla våra stöd- och kommunikationsinsatser kopplade till både tekniska förutsättningar och organisation.

Försöksskolornas behov av information och stöd från oss kvarstår. Det gäller framför allt detaljerad information om tekniska förutsättningar och tydliggörande av ansvarsfrågan gällande tekniska förberedelser inför försök med exempelprov. Tekniskt kunnig personal på skolan, hos huvudman eller hos dess systemleverantör är en ny målgrupp för vår myndighet. Ytterligare en insikt från arbetet med försöksskolorna är att våra instruktioner behöver anpassas i ännu högre grad till mottagaren, både till innehåll och form. Det är också viktigt att vi hittar en hållbar lösning för versionshantering, livscykelhantering och notifieringar kring den tekniska information som är relevant för provtjänsten.

Att få tillgång till och kunna använda provtjänsten handlar om en digital samverkan mellan varje skola och oss som myndighet.³⁰ Det handlar också om en digital likvärdighet som i det här sammanhanget bland annat innebär

---

³⁰ Enligt Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) är digital samverkan förmågan hos organisationer att interagera i en gemensam riktning mot ömsesidigt fördelaktiga och överenskomna gemensamma mål. Detta förutsätter dels tekniska integrationer mellan organisationernas system, dels processintegrationer för ett meningsfullt utbyte mellan organisationerna.

- lika tillgång till provtjänsten och den hårdvara som krävs för åtkomst till och användning av provtjänsten
- adekvat digital kompetens hos personal och elever på samtliga skolor så att dessa utan hinder kan använda provtjänsten på rätt sätt
- adekvata organisatoriska förutsättningar på samtliga skolor för att använda provtjänsten på ett sätt som inte hindrar målgrupperna från att genomföra digitala nationella prov.

Digital likvärdighet bör byggas upp utifrån de förutsättningar som finns på varje skola. En och samma lösning passar inte för alla skolformer, huvudmän eller skolor. Våra försöksskolor har visat på flera möjligheter men också på potentiella hinder för digital likvärdighet. Exempel på hinder är om bredbandsuppkopplingen inte är tillräckligt utbyggd eller om nyckelpersoner i organisationen slutar utan att det finns tydliga rutiner för överlämning av arbetsuppgifter.

Försöksskolorna har under året fått möjlighet att delta i tester och dialoger av olika slag, främst tillsammans med DNP-projektets team som arbetar med utveckling av provtjänsten. De allra flesta har varit av typen användbarhetstest med ett fåtal utvalda skolor. Under senare delen av året har också testerna kunnat genomföras på plats på skolan i större utsträckning. Försöksskolorna har också varit med i utvecklingen av en vägledning för arbetet med tekniska förutsättningar för huvudmannen samt ett tekniskt verifieringstest av internetkapacitet. En mycket positiv utveckling har varit Skolverkets förbättrade interna samarbete när det gäller nyttjande av försöksverksamheten.

En rest från problemen som uppkom i samband med Schrems II-domen har varit att några försöksskolor trott att försöksverksamheten avslutats. Vi har behövt kontakta ett antal skolor för att informera om att så inte är fallet.

Aktiviteter i försöksverksamheten kopplade till tidsplanen för utveckling av provtjänsten

Försöksverksamheten har spelat en viktig roll i att uppnå följande tre tillstånd i projektet:

1. De tekniska förutsättningarna för den första versionen av provtjänsten är klara.
2. En första version av tekniska verifieringstester för inloggning, utan multifaktorsautentisering (MFA), är levererade.
3. En första version av ett tekniskt verifieringstest för internetuppkoppling är levererad.

Här följer en lista med genomförda aktiviteter i försöksverksamheten.

- Utvärdering av ett tekniskt verifieringstest för att säkerställa kapacitet avseende internetuppkoppling hos huvudmän och skolor.
- Test av användarprovisionering via metoden Provisionerings-API.

- Användbarhetstest för prov i matematik på gymnasial nivå.
- Fältstudie med fokus på flödet för bedömningsstöd i årskurs 6.
- Genomgång av en process för flytt av en elev mellan huvudmän.
- Fältstudie med fokus på genomförandet av digitala nationella prov på den gymnasiala nivån.
- Utvärdering av en första version av ett tekniskt verifieringstest för federerad inloggning hos skolor och huvudmän.

Försök med extern bedömning och central rättning

Skolverket har fått i uppdrag att testa extern bedömning och central rättning av digitala nationella prov inom ramen för försöksverksamheten. I Skolverkets förslag till utformning av central rättning konstaterar myndigheten att en likvärdig bedömning av de nationella proven är en förutsättning för en likvärdig betygssättning, men också att det finns skillnader i hur betyg sätts. Extern bedömning och central rättning är två förslag för att åstadkomma en mer likvärdig bedömning av proven.

Syftet med testerna är att undersöka hur bedömaröverensstämelsen mellan bedömare ser ut när bedömningar av nationella prov flyttas utanför elevernas skola. Tre olika modeller för bedömning kommer att testas inom ramen för undersökningen. Ett antal elevprestationer kommer att bedömas och samtliga elevprestationer kommer att vara avidentifierade.

Studien kommer att granska bedömningar av uppsatser i svenska årskurs 6, engelska årskurs 9 samt svenska 3 i gymnasieskolan och i komvux på gymnasial nivå. Årskurs 3 i grundskolan omfattas inte av studien.

De tre olika modeller som undersöks och jämförs är:

1. Lokal bedömning³¹, som innebär att lärare bedömer prov som elever på den egna skolan har genomfört och sedan sambedömer³² med en lärare på samma skola.
2. Extern bedömning³³, som innebär att lärare bedömer prov som elever på en annan skola har genomfört och sedan sambedömer med lärare från en annan huvudman.
3. Central rättning, som innebär att läraren genomgår en kort utbildning i bedömning och bedömer prov som elever på en annan skola har genomfört.

³¹ I förordningen (2017:1106) finns inte begreppet lokal bedömning. Skolverket har infört det i studien för att kunna beskriva bedömning för de elevlösningar som bedöms på skolan.

³² I förordningen (2017:1106) finns inget krav på sambedömning. För att kontrollera variabler i studien har Skolverket behövt skilja på individuell bedömning och sambedömning. Om några av bedömare diskuterade med varandra under bedömningen och andra satt själva skulle det i sig kunna påverka bedömaröverensstämelsen. Vi mäter därför överensstämmelse mellan individuella bedömningar för sig, och överensstämmelse mellan sambedömningar för sig.

³³ I förordningen (2017:1106) definieras extern bedömning som att bedömningen genomförs av någon annan än elevens lärare. Vid bedömning av digitala nationella prov planeras alla elevlösningar vara avidentifierade och slumpvis fördelade mellan bedömare på skolan. All bedömning på skolan kommer då att fungera som extern bedömning, enligt definitionen i förordningen. För att kunna särskilja extern bedömning från lokal bedömning har vi därför valt att förlägga den externa bedömningen till annan skola och huvudman än elevens.

De sambedömer sedan med en lärare från en annan huvudman som också genomgått utbildningen i bedömning.

Sammanlagt har 56 skolor valts ut för att genomföra detta försök.

Ett problem har hittills varit att få tillräckligt med elever att delta. I den lokala bedömningsgruppen krävdes initialt minst 70 elevers deltagande per skola. Detta visade sig vara svårt att genomföra, främst i årskurs 6, där elevantalet i de skolor som har årskurs 6 inte var tillräckligt högt. Det krävs tre parallella klasser med cirka 30 elever i varje klass på en skola för att antalet uppsatser utan bekymmer ska kunna bli 70. I årskurs 6 fick vi sänka antalet deltagande elever till 40. Alla skolor i försöksverksamheten med årskurs 6 är med i försöket, i någon av de grupper som har nämnts här ovanför.

Försöket ska ske under ett antal veckor våren 2023 och ska sedan analyseras. Alla elever och lärare kommer att delta med anonyma konton av den typ som används av lärosätena vid utprovningar av provuppgifter på skolor. För försöksskolorna blir detta en första inblick i hur de kommer att genomföra proven när de blir digitala.

5. Drift och support av provtjänsten

För Skolverket innebär införandet av digitala nationella prov förändringar i myndighetens interna processer för support, systemstöd och bemanning. Det stegvisa införandet av digitala nationella prov och bedömningsstöd gör att vi kan genomföra och utvärdera ändringarna gradvis. Det sker genom att vi börjar med tester av hela provtjänsten i liten skala, det vill säga med enstaka skolor i försöksverksamheten. Därefter kommer vi att genomföra tester med samtliga försöksskolor.

Inom ramen för det stegvisa införandet kommer olika aktiviteter i provtjänsten att successivt genomföras med ett större antal elever och skolpersonal. Med en större belastning på hela provtjänsten är syftet att kunna verifiera vår beredskap och organisation för att hantera supportärenden inom överenskomna svarstider, driften av provtjänsten tillsammans med externa aktörer med mera.

Inför förlängningen av avtalet med leverantören av provplattformen genomfördes en omfattande granskning av befintliga avtal. I detta arbete genomlystes bland annat servicenivåavtalet. Resultatet av detta arbete var att ett antal brister och risker uppdagades. Bland de allvarligaste bristerna identifierades en för låg nivå av systemtillgänglighet samt otillräckliga incitament för leverantören att leverera i enlighet med Skolverkets behov och förväntningar. Förhandlingar genomfördes därför med leverantören. Parterna kom överens om förändringar som innebär att leverantören har avsevärt högre incitament att leverera efterfrågade nivåer

gällande kvalitet och systemtillgänglighet. Det nya servicenivåavtalet skapar även bättre förutsättningar för parterna att samarbeta på ett effektivt sätt. Det nya servicenivåavtalet medför en ökning på cirka 13 procent beträffande den årliga licenskostnaden för nyttjande av provplattformen Assessment Master. Kostnadsökningen är befogad med tanke på de fördelar som det nya avtalet för med sig gällande kvalitet på leveranser, servicenivåer och samarbetsformer.

Under 2023 har Skolverket som mål att förstärka kapaciteten för support ytterligare genom avrop av telefonistjänster. Syftet är att minimera risken för växelköer för målgrupperna och att öka möjligheterna till flexibilitet i öppettider och servicegrad eftersom målgruppernas behov av support fluktuerar över tid.

Fram till införandet kommer Skolverket att kontinuerligt arbeta med att etablera nödvändiga rutiner och processer för drift. Driften av it-komponenter hanteras både av Skolverket och externa samarbetspartners. En väl fungerande samordning är en nyckelfaktor för att leverera en stabil och väl fungerande provtjänst med hög tillgänglighet. Skolverket kommer under 2023 att etablera ett tvärfunktionellt samarbete för att åstadkomma detta.

6. Hantering av risker och utmaningar i uppdraget

Inom ramen för uppdraget arbetar vi kontinuerligt med att identifiera och hantera risker. Det kan gälla såväl tekniska som organisatoriska utmaningar för vår myndighet eller för huvudmän och skolor. I detta avsnitt redogör vi för olika delar av vårt arbete med riskhantering.

Utmaningar för huvudmän och skolor

I samband med verksamhetsbesök, webinarier och mässor har Skolverket fått indikationer på att en del huvudmän och skolor ännu inte har börjat förbereda verksamheten för digitala nationella prov. Det har även framkommit att kännedomen om de tekniska och organisatoriska förutsättningarna fortfarande är relativt låg. Vi har inte undersökt hur pandemin har påverkat huvudmännens möjligheter att förbereda sig för digitala nationella prov. Däremot har huvudmän i samtal och samråd med oss förmedlat att de har behövt hantera covid-19-pandemin och dess konsekvenser under flera års tid, och att digitaliseringen av de nationella proven upplevs ligga långt fram i tiden. Dessutom inväntar huvudmän och skolor Skolverkets föreskrifter om digitaliseringen av de nationella proven och besked på ett antal punkter som Skolverket och andra myndigheter utreder.

Skolverkets uppföljning av digitaliseringsstrategin³⁴ visar att tillgången till digitala verktyg är generellt god men behöver förbättras för elever i behov av stödinsatser. Exempelvis svarar två av tio lärare i grundskolan att de inte har tillgång till de digitala verktyg de behöver för att utforma undervisningen för elever som är i behov av stödinsatser. Uppföljningen visar även att covid-19-pandemin har inneburit en ökad takt för digitaliseringen av skolväsendet inom flera områden. Bland annat har fjärr- och distansundervisningen ökat i omfattning och användningen av digitala läromedel har ökat.

För att kunna genomföra digitala nationella prov krävs dock ett specifikt förändringsarbete gällande teknik och organisation, och det finns en risk att huvudmän underskattar den tid som behövs för att förbereda verksamheten. Uppföljningen av digitaliseringsstrategin visar även att fler rektorer behöver arbeta systematiskt med att utveckla verksamheternas digitalisering för att bland annat ta fram och följa upp digitaliseringsplaner. Det är denna systematik som är viktig för förberedandet av digitala nationella prov.

Om huvudmän och skolor inte förbereder sig i tid skulle det kunna få stora konsekvenser och innebära en risk för att elever inte kan genomföra nationella prov i Skolverkets provtjänst, trots att det kommer att vara obligatoriskt. Under 2023 kommer Skolverket att intensifiera kommunikationen genom till exempel Skolverkets webbplats, nyhetsbrev och webinarier i syfte att få huvudmännen att agera.

En utmaning att rekrytera personer med spetskompetens inom it-området

I vår förra delredovisning i februari 2022 lyfte vi att det är en utmaning för både Skolverket och andra myndigheter att rekrytera personer med spetskompetens inom it-området. Sedan dess har vi säkrat nödvändiga personella resurser i såväl huvudprojektet som i linjeverksamheten, både genom rekrytering och genom omprioritering av arbetsuppgifter för befintliga personella resurser.

Under 2023 kommer vi att besluta om en organisation för förvaltning av provtjänsten. Vi lägger då grunden för roller och ansvar i myndighetens förvaltningsorganisation. Vi kommer att behöva säkerställa den bemanning som krävs i samband med övergången från projekt till förvaltning. I större digitaliseringsprojekt finns det en inneboende risk för kompetensluckor när den utvecklande delen av verksamheten lämnar över till den förvaltande delen av verksamheten (i detta fall från projektet till förvaltningsorganisationen). Ett exempel på en sådan risk är när konsulter som har varit involverade i projektet avslutar sitt uppdrag, med följderna att kompetens och erfarenhet kan gå förlorad. Risken åtgärdas bland annat genom dokumentation och kompetensöverföring. Den formella överlämningen från projektet till förvaltningen är planerad till den

---

³⁴ Dnr 2020:1157: <https://www.skolverket.se/publikationer?id=9385>.

1 januari 2025, och till dess ska vi ha säkerställt rätt personell kompetens och kapacitet.

Konsekvenser av Schrems II-domen

Den 16 juli 2020 meddelade EU-domstolen dom i målet Schrems II. Domen har bland annat fått effekter för den provplattform som Skolverket har upphandlat för digitala nationella prov eftersom personuppgifter inte hanterades i enlighet med dataskyddsförordningen.

Med anledning av Schrems II-domen genomförde vi 2021 och 2022 en utförlig och omfattande granskning av de tekniska, juridiska och verksamhetsmässiga aspekterna av hanteringen av personuppgifterna i provplattformen. Detta ledde till att leverantören av provplattformen, som har sitt säte i Australien men ägs av ett företag i Storbritannien, håller på att flytta sin drift och support av provplattformen till EU respektive Storbritannien. Leverantören har även åtagit sig att göra förändringar av provplattformen som bedöms kunna leva upp till kraven i EU:s dataskyddsförordning. I en preliminär konsekvensbedömning har vi kommit fram till att hanteringen av personuppgifter i den upphandlade provplattformen kommer att kunna ske i enlighet med EU:s dataskyddsförordning. Vi har därför beslutat att fortsätta samarbetet med den upphandlade leverantören av provplattformen. I juli 2022 undertecknades ett justerat avtal med leverantören.

Det finns fortfarande omfattande arbetsuppgifter kopplade till effekterna av Schrems II-domen. Vi behöver bland annat göra genomgripande och förnyade konsekvensbedömningar av hanteringen av personuppgifter i provplattformen och vid eventuellt behov samråda med Integritetsskyddsmyndigheten (IMY).

7. Utveckling och konstruktion av digitala nationella prov

Konstruktion av digitala prov skiljer sig väsentligt från det arbete som tidigare har utförts av de lärosäten som Skolverket samarbetar med. Formaten för de typer av frågor som kan konstrueras i den digitala provplattformen måste noggrant utprövas för att säkerställa att proven prövar det som avses.

Automaträttade uppgifter

Enligt tilläggsuppdraget från november 2019 ska Skolverket sträva efter att ett så stort antal uppgifter som möjligt i de kommande digitala proven ska kunna automaträttas. De lärosäten som har Skolverkets uppdrag att utveckla och

konstruera nationella prov har ombetts att prioritera denna utveckling utifrån de möjligheter som provplattformen erbjuder.

Automatiskt rättade uppgifter innebär att elevlösningarna rättas automatiskt i provplattformen. Uppgifterna efterfrågar olika varianter av korta fritextsvar i text eller siffror samt flervalstuppgifter där eleven visar sina kunskaper genom att till exempel identifiera rätt svarsalternativ. Dessa typer av uppgifter återfinns redan i dag i de nationella proven. Skillnaden blir att en andel av svaren på dessa uppgifter nu kan automatiskt rättas samt att dessa uppgiftstyper blir vanligare i proven. Syftet är främst att effektivisera bedömningarna, men även att uppnå mer likvärdiga bedömningar av proven.

Lärosätena genomför kontinuerligt utprövningar på skolor för att pröva ut ett stort antal uppgifter och delprov som är konstruerade för att kunna automatiskt rättas. Så här långt har utprövningar av automatiskt rättade uppgifter i provplattformen fungerat väl för att pröva de delar av kurs- och ämnesplanen där den typen av frågor kan användas.

Vi använder en ny modell för provbetyg

I de betygsstödjande digitala nationella proven och bedömningsstöden kommer en ny modell för provbetyg att tillämpas.

För varje uppgift finns ett givet antal poäng som är möjliga att uppnå. Oavsett om bedömningen genomförs automatiskt i provplattformen eller av en bedömare kommer elevens prestation att omvandlas till poäng. Elevens delprovsresultat kommer endast redovisas med poäng. Betygsbeteckningarna för att beskriva kvaliteten på ett enskilt elevsvar försvinner.

Poäng från automatiskt rättade och manuellt bedömda uppgifter sammanställs automatiskt. Modellen innebär att poäng på elevsvar i betygsstödjande nationella prov räknas samman till en totalpoäng för hela provet. Utifrån kravgränser omvandlas totalpoängen till ett provbetyg i provtjänsten. Proven kommer fortsatt att innehålla uppgifter med olika svårighetsgrad och kravgränserna för totalpoängen kommer att representera betygsnivåerna i kurs- och ämnesplanerna. Syftet med denna nya modell för provbetyg är att den ska leda till ett mer tillförlitligt resultat.

Översättningar till engelska upphör

Nationella prov ska konstrueras utifrån höga kvalitetskrav. Högre kvalitetskrav tillämpas för de prov som ges digitalt från och med 2024 och ställs för att proven ska uppfylla sitt syfte att stödja lärares betygssättning, så att resultatet särskilt kan beaktas vid betygssättning.

De högre kraven innebär bland annat att översättning av elevuppgifter till engelska versioner av proven i NO-, SO-prov och i matematik inte längre kommer att tas fram när proven blir digitala.

För att konstruera prov som översätts till engelska som lever upp till kvalitetskraven krävs utprövningar bland hundratals elever och med bedömning av elevlösningarna. Vi konstaterar att detta är svår genomfört, tidskrävande och dyrt sett till den relativt begränsade elevgrupp vid skolor som har Skolinspektionens tillstånd att bedriva undervisning på engelska och genomföra nationella prov översatta till engelska.

8. Uppdragets övriga delar

Regeringsuppdraget omfattar också insatser som syftar till att konstruera digitaliserade nationella prov och bedömningsstöd av hög kvalitet. I detta avsnitt redogör vi för det arbetet.

Ramverk för de nationella proven

I enlighet med regeringsuppdraget har Skolverket tagit fram ett systemramverk för nationella prov som beslutades och publicerades i december 2017. Avsikten med systemramverket är att säkerställa högsta möjliga mätsäkerhet och kvalitet i de nationella proven samt högsta möjliga trovärdighet i användning och konsekvenser av resultat på nationella prov i förhållande till provens syfte. Den primära målgruppen för systemramverket är Skolverket och de lärosäten som på Skolverkets uppdrag utvecklar och konstruerar nationella prov.

Lärosätena har haft i uppdrag att ta fram provramverk för de prov som de utvecklar och konstruerar, provramverk som lyder under systemramverket. Systemramverkets samtliga krav och kvalitetsmått ska uppfyllas och tillämpas fullt ut när de nationella proven genomförs digitalt. Redan de ordinarie nationella prov som genomförs från och med 2023 i pappersformat, kommer till stora delar att följa de riktlinjer och krav för konstruktionen som finns i Skolverkets systemramverk. Detta gäller även de nationella proven inom svenska för invandrare (sfi) som inte omfattas av digitaliseringsuppdraget. Enligt Skolverkets uppdrag till det aktuella lärosätet ska systemramverket tillämpas successivt i utveckling och konstruktion av proven inom sfi.

Utifrån respektive provramverk ska lärosätena i slutet av varje år lämna in utvecklingsrapporter i enlighet med en given mall. Syftet med dessa rapporter är att beskriva lärosätenas arbete med att konstruera mer mätsäkra nationella prov. Utvecklingsrapporterna beskriver arbetet med att nå kraven på kvalitetsmått om validitet och reliabilitet i provet, krav som beskrivs i systemramverket och i lärosätenas underlydande provramverk. Vi har under 2021 och 2022 tagit emot de första rapporterna från de lärosäten som konstruerar digitala nationella prov, vilka följs upp inom Skolverket och i dialog med lärosätena. Det är ett utmanande arbete att beskriva och utveckla konstruktionen av ett nationellt prov utifrån vad

som sägs i systemramverket och vad som beskrivs i respektive provramverk. Behov av kompetens och förtrogenhet inom psykometri framstår tydligt, utöver förtrogenheten som behövs inom läroplansteori och didaktisk forskning och tillämpning.

Efter att ett digitalt prov har konstruerats och fastställts övergår utvecklingsrapporten till en årlig underhållsrapport, som beskriver provets resultat och utfall utifrån de data som kan presenteras efter provgenomförandet.

Ramverk och plan för de betygsstödjande nationella bedömningsstöden

I slutet av 2019 beslutade Skolverket om ett systemramverk för betygsstödjande nationella bedömningsstöd. Syftet med detta systemramverk är detsamma som för systemramverket för nationella prov.

Inom fysik och kemi på gymnasial nivå samt inom moderna språk tas betygsstödjande nationella bedömningsstöd fram på regelbunden basis. De lärosäten som har i uppdrag att konstruera dessa bedömningsstöd har under 2022 tagit fram provramverk med utgångspunkt i de krav och riktlinjer som anges i Skolverkets systemramverk och utgör grunden för konstruktionen av nationella betygsstödjande bedömningsstöd i ett specifikt skolämne eller kurs.

De digitala betygsstödjande bedömningsstöden i årskurs 6 i ämnena biologi, fysik, kemi och samhällskunskap beräknas kunna genomföras i Skolverkets provtjänst våren 2024. Något enskilt provramverk för bedömningsstöden i dessa ämnen har i samråd med Skolverket inte tagits fram eftersom de inte kommer att tas fram med samma regelbundenhet som de bedömningsstöd som har beskrivits tidigare.

9. Ekonomi

Under 2022 uppgick våra samlade kostnader för uppdraget att digitalisera de nationella proven till 95 miljoner kronor. Merparten av kostnaderna (87 miljoner kronor) har belastat förvaltningsanslaget, medan den del som avser nyutveckling har lånefinansierats (8 miljoner kronor). Under 2023 beräknas kostnaderna på förvaltningsanslaget uppgå till 123,6 miljoner kronor. Kostnaderna för utveckling som belastar låneramen beräknas till 9,6 miljoner kronor.

Ekonomi 2017–2021

De ackumulerade kostnaderna för 2017–2021 uppgår till 297,9 miljoner kronor (varav 19,4 avser lån). Detta inkluderar utveckling av provplattformen, försöksverksamheten samt lösningar för arkivering och informationsförsörjning. 120,7 miljoner kronor av denna kostnad är för digital provkonstruktion. Denna kostnad kan dock inte helt särskiljas från utvecklingen av pappersprov, som sker parallellt med den digitala provutvecklingen. Åren 2017 och 2018 innebar mestadels personalkostnader men från och med 2019 har licenskostnader tillkommit samt kostnader relaterade till lösningar för inloggning och provisionering till provtjänsten. Under 2020 påbörjade vi även arbetet med att bygga ut stödet till huvudmän och skolor. För 2020 och 2021 uppgick kostnaderna för detta initiativ till 9,6 miljoner kronor.

Ekonomi 2022 och 2023

Genom uppdraget att digitalisera nationella prov och bedömningsstöd behöver Skolverket tillhandahålla en digital provtjänst, vilket innebär en årlig licenskostnad. Under uppbyggnadsskedet uppgick denna kostnad årligen till 5,4 miljoner kronor. Anpassningar utifrån Schrems II-domen innebar ökade kostnader på kort och lång sikt. Under 2022 hamnade denna totala kostnad på 10,9 miljoner kronor för provtjänsten. Från och med 2023 väntas licenskostnaderna öka till 12 miljoner kronor och 14 miljoner kronor från och med 2024, enligt avtalet med leverantören av provplattformen. En engångskostnad om ytterligare 6,4 miljoner kronor tillkommer under 2023 på grund av flytten av provplattform till EU.

Kostnaderna för framtagandet av en säker inloggningslösning och en digital lösning för att kunna hantera överföringar av registerdata från huvudmännen till Skolverket har 2022 sammanlagt uppgått till 25,8 miljoner kronor, varav 7,9 miljoner kronor har lånefinansierats. Under 2023 beräknas kostnaden bli 18,9 miljoner kronor, varav 10 miljoner kronor ska lånefinansieras.

För åren 2021 och 2022 har Vetenskapsrådet rekvirerat 9 miljoner kronor årligen för att anpassa och vidareutveckla kommunikationssystemet Sunet till att möjliggöra användning för grundskolan, gymnasieskolan och komvux på gymnasial nivå.

Vi har överenskommelser med de lärosäten som utvecklar och tar fram digitala nationella prov genom uppdrag som reglerar vad som ska utföras, under vilken period och till vilken ersättning. Schrems II-domen har inneburit att tidsplanen för digitala provkonstruktioner har justerats framåt. Med den nuvarande tidsplanen planerar vi att genomföra digitala bedömningsstöd i slutet av vårterminen 2024 och digitala nationella prov i slutet av höstterminen 2024. Under perioden 2024–2026 kommer de olika proven successivt att övergå till att bli digitala. Förskjutningen i tidsplanen innebär också en förskjutning och ökning av kostnaderna eftersom samtliga prov måste fortsätta konstrueras på papper under 2023 och 2024, för att sedan gradvis ersättas med digitala prov 2024–2026.

Eftersom den digitala provkonstruktionen pågår samtidigt, förlängs perioden då lärosäten måste konstruera både pappersprov och digitala prov.

Arbetet med att bygga ut stödet till huvudmän och skolor pågår och under 2022 väntas kostnaderna uppgå till 7,5 miljoner kronor. Kostnaderna beräknas öka under 2023–2025. Kostnaderna för 2023 beräknas till 11,3 miljoner kronor.

Sammantaget beräknas kostnaderna för 2023 till 123,6 miljoner kronor och avser bland annat fortsatt utveckling av provplattformen, digital provkonstruktion, försöksverksamhet och lösningar för arkivering och informationsförsörjning.

I denna delredovisning av regeringsuppdraget att digitalisera de nationella proven informerar vi om att arbetet fortsätter enligt plan. Det innebär att de första digitala nationella proven och betygsstödjande bedömningsstöden genomförs i Skolverkets provtjänst under 2024. Utvecklingen av provtjänstens olika delar – från inloggning till arkivering – sker utifrån en detaljerad tidsplan. I takt med att olika delar av provtjänsten färdigställs genomför vi nödvändiga stöd- och kommunikationsinsatser.

